Фотаімгненні

Лета. Полацк. Фантан

Год таму ў старажытным Полацку пасля рэканструкцыі плошчы, на якой узвышаецца фігура нашага першадрукара Францыска Скарыны, адкрыўся інтэрактыўны фантан з сучасным дызайнерскім рашэннем. Цяпер гэтае месца стала сапраўдным цэнтрам горада, тут збіраюцца дзясяткі палачан. У спякотныя дні, як гэта было ўчора, пабыць каля фантана імкнецца моладзь, маладыя бацькі з немаўлятамі, бабулі з унукамі. А Скарына на п'едэстале быццам усміхаецца, пазіраючы зверху на гэтую непасрэдную валтузню людзей між струменяў і пырскаў вады, на смех і радасныя твары: колькі стагоддзяў мінула, а Полацк па-ранейшаму малады і вясёлы.

Назіраў, здзіўляўся і здымаў шчаслівых палачан наш фотакарэспандэнт Анатоль КЛЯШЧУК.

Ветраэнергетыка

ДЗЕ ЗАДЗЬМЕ ВЫГАДНЫ ВЕЦЕР?

На Віцебшчыне плануюць пабудаваць самы магутны ветрапарк у краіне. Інвестара для яго ўзвядзення знойдуць праз біржу

Сем ветраэнергетычных установак з агульнай устаноўленай магутнасцю 25 МВт і гадавой вытворчасцю электрычнасці 72 ГВт павінны запрацаваць паблізу вёскі Вялешкавічы Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці. Ужо распрацавана ўся неабходная тэхнічная дакументацыя, выбрана аптымальнае месца для размяшчэння ветрапарка і атрыманы дазвол на будоўлю.

Інвестара для будаўніцтва ветрапарка вызначаць па выніках электронных таргоў, якія пройдуць 11 ліпеня 2019 года на пляцоўцы «БУТБ-Маёмасць». Па выніках перадкваліфікацыйнага адбору камісія на пачатку чэрвеня выбера патэнцыйных інвестараў, якім і прапануюць набыць перадінвестыцыйны актыў — юрыдычную асобу, зарэгістраваную для стварэння і эксплуатацыі ветраэлектрастанцыі. Плануецца, што купляць «зялёную» электраэнергію будзе РУП «Віцебскэнерга».

Таргі пройдуць у рамках завяршальнага этапу праекта міжнароднай тэхнічнай дапамогі «Скасаванне бар'ераў для развіцця ветраэнергетыкі ў Рэспубліцы Беларусь», які рэалізуецца пры падтрымцы ПРААН, ГЭФ і Мінпрыроды. Усяго ў краіне вызначана пяць пляцовак для размяшчэння ветрапаркаў.

— Ключавая мэта праектаў — прыцягненне прамых інвестыцый у сферу аднаўляльнай энергетыкі, — адзначыла **начальнік упраўлення рэгулявання ўздзеянняў на атмасфернае паветра, змену клімату і экспертызы Мінпрыроды Наталля АЛЕЙНІКАВА.** — Яны таксама прадугледжваюць супрацоўніцтва дзяржавы з прыватным сектарам, што вельмі важна для стымулявання інвестыцыйнай дзейнасці ў Беларусі. Развіццё галіны мае вялікае значэнне і для мінімізацыі выкідаў парніковых газаў у атмасферу і, адпаведна, выканання абавязацельстваў, якія наша краіна ўзяла на сябе згодна з Парыжскім пагадненнем па клімаце.

Па словах **кіраўніка праекта «Скасаванне бар'ераў для развіцця ветраэнергетыкі ў Рэспубліцы Беларусь» Марыны БЕЛАВУС**, сёння лічбы ўстаноўленай магутнасці ветраэнергетычных установак у нашай краіне пакуль не такія вялікія, як, напрыклад, у суседніх Польшчы ці Украіне — каля 100 МВт. Але гэта адкрывае вялікае поле для дзейнасці ў дадзенай сферы.

Каб развіццё сектара аднаўляльнай энергетыкі ішло як мага больш інтэнсіўна, падрыхтаваны праект змен ва Указ Прэзідэнта ад 18.05.2015 г. № 209 «Аб выкарыстанні аднаўляльных крыніц энергіі». Як расказаў **начальнік упраўлення энергаэфектыўнасці, экалогіі і навукі Міністэрства энергетыкі Сяргей ГРЭБЕНЬ**, гэтым дакументам даецца права (у адназначнай трактоўцы. — **Рэд.**) ствараць устаноўкі АКЭ для асабістых патрэб без выдзялення квот. Гэта дазволіць суб'ектам гаспадарання знізіць сабекошт прадукцыі і, магчыма, накіроўваць яе на экспарт.

Вераніка КОЛАСАВА.

Чулі?!

Зніжаны кошт дазволаў на здабычу зубра

У краіне скарэкціраваны мінімальны гранічны кошт паляўнічых пуцёвак і прадукцыі палявання.

Як паведамляе Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал, пастановай Савета Міністраў ад 1 чэрвеня 2019 года № 350 для грамадзян Беларусі зніжаны мінімальны гранічны кошт дазволаў на здабычу зубра (рэзервовы генафонд): сяголетак — да Br800 (раней Br1 тыс.); маладняку ад аднаго да двух гадоў — да Br2,5 тыс. (раней Br3 тыс.).

Таксама ўстаноўлена, што карыстальнікі паляўнічых угоддзяў могуць самастойна вызначаць градацыю вагі рагоў капытных паляўнічых жывёл нармаваных відаў з чэрапам без ніжняй сківіцы для ўстанаўлення памеру платы за дазволы на здабычу для замежных грамадзян. Аднак крайнія мінімальныя значэнні вагі ў градацыі не могуць быць устаноўлены ніжэй за значэнні, указаныя ў пастананове.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Стаць археолагам... за лета

Летняя археалагічная школа адкрыецца ў БДУ. Гэта першы вопыт у Беларусі, калі авалодаць асновамі раскопак прапануецца ўсім ахвотным, незалежна ад сферы іх прафесійнай дзейнасці. Адзіным абмежаваннем з'яўляецца ўзрост — не маладзей за 18 гадоў.

Школа пачне работу 2 ліпеня. Перад правядзеннем пошукавых работ дацэнт кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта БДУ Вадзім Белявец правядзе інструктаж, а таксама раскажа пра спецыфіку вывучэння артэфактаў.

Арганізуецца школа ў рамках археалагічнай экспедыцыі гістарычнага факультэта БДУ. Група слухачоў сумесна са студэнтамі ўніверсітэта працягне даследаванне паселішча славян III—V стагоддзяў н. э., якое летась адкрылі навукоўцы-гісторыкі БДУ, чым пацвердзілі гіпотэзу паходжання славян з тэрыторый Беларускага Палесся.

На працягу трох тыдняў каля вёскі Яскавічы Салігорскага раёна Мінскай вобласці археолагі-пачаткоўцы правядуць раскопкі з мэтай пошуку ўнікальных гістарычных каштоўнасцяў. Нагадаем, што летась падчас археалагічных работ былі знойдзены прадметы, якія пацвярджаюць заняткі мясцовых жыхароў металургічнай і ювелірнай вытворчасцю. Мяркуецца, што паселішча стала ахвярай ваеннага канфлікту ў сярэдзіне V стагоддзя. На гэты час на месцы раскопак у паселішчы ўжо адкрыты шэраг пабудоў і аб'ектаў, датаваных канцом II — першай паловай V стагоддзя н. э.

Падача заявак ажыццяўляецца па нумары 8 (017) 222-34-09 (кафедра археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта БДУ) да 22 чэрвеня ўключна.

Надзея НІКАЛАЕВА.

І мы там былі!

ШОУ «ГОЛАС». АЛЕНІ

У канцы мая ў заказніку «Чырвоны бор» адбыўся 21-ы чэмпіянат Еўропы вабільшчыкаў аленя. У ім прымалі ўдзел 39 вабільшчыкаў з 13 краін Еўропы: Аўстрыі, Беларусі, Бельгіі, Венгрыі, Германіі, Латвіі, Літвы, Польшчы, Славакіі, Славеніі, Францыі, Чэхіі і Эстоніі.

Чэмпіянат праводзіцца кожную вясну спецыяльна, каб не турбаваць аленяў дарма — у згаданы час на імітацыю свайго голасу яны не рэагуюць. Гэта ўвосень, калі надыходзіць перыяд гону, самцоў-рагачоў не цікавіць нічога акрамя самак і боек, і яны равуць на ўвесь голас, заяўляючы аб сваёй перавазе над патэнцыйнымі сапернікамі. Менавіта ў гэты перыяд і адбываецца паляванне на вабу.

Паляванне на вабу (на роў) — адзін з традыцыйных спосабаў здабычы высакароднага аленя ў Еўропе. Вабіць — значыць клікаць звера яго голасам. Удзельнікі чэмпіянату спаборнічалі ў трох дысцыплінах: імітацыя голасу маладога аленя, імітацыя голасу аленя-важака з «гарэмам», імітацыя гукаў аленя-пераможцы пасля сутычкі з сапернікам. Гукі былі гарлавыя, а для ўзмацнення гучнасці вабільшчыкі выкарыстоўвалі самаробныя прылады, якія нагадваюць падзорную трубу (уласна, вабу), і толькі адзін удзельнік выкарыстаў ракавіну.

Аляксандр Казарэз, прадстаўнік беларускай каманды па вабе высакароднага аленя і па сумяшчальніцтве кандыдат сельскагаспадарчых навук, загадчык кафедры турызму, прыродакарыстання і паляўніцтвазнаўства БДТУ, прызнаўся, што гэта не столькі чэмпіянат па вабе (таму што завабліваючы звера, паляўнічы выдае некалькі іншыя гукі, дзесьці заціхне, зломіць галінку), колькі па ўменні пераймаць голас аленя, па разуменні біялогіі звера. Бо ўдзельнікаў ацэньвалі суддзі не толькі па правільнай перадачы голасу, але і па настроі, адлюстраванні ўнутранага стану аленя.

Неабходна сказаць, што суддзі, прадстаўнікі розных краін, падчас чэмпіянату знаходзяцца ў закрытых кабінках, не бачаць «выступоўцаў», а толькі слухаюць іх галасы. У гэтым выпадку «сляпое» судзейства — самае справядлівае.

У камандным спаборніцтве першае месца заняла каманда Венгрыі, другое — Славеніі, трэцяе — Славакіі. Адзначым, што вынік нашай краіны, 4-е месца, быў найлепшым для нас за ўвесь час правядзення чэмпіянату. Дарэчы, не хапіла ўсяго трох балаў да п'едэстала гонару: Беларусь атрымала 254 балы, а 257 балаў атрымалі 2-е і 3-е месцы.

У індывідуальным спаборніцтве найлепшым вабільшчыкам Еўропы сталі прадстаўнікі Венгрыі і Францыі.

Адзначым, што Беларусь ужо другі раз становіцца краінай-гаспадыняй чэмпіянату вабільшчыкаў. У 2015 годзе ён праходзіў у Белавежскай пушчы, у ім узялі ўдзел каманды з дзевяці краін. Высокую планку чэмпіянату падтрымаў і прыём «Чырвонага бору». Удзельнікі і госці ацанілі камфортныя ўмовы размяшчэння і выдатную арганізацыю мерапрыемства. Для гледачоў былі прадугледжаны не толькі месцы перад сцэнай, але і фуд-корты, і некалькі вялікіх шатроў на паляне з крэсламі-мяшкамі.

Чэмпіянат праходзіў сумесна з фестывалем «Свята паляванння», у праграму мерапрыемстваў якога ўваходзілі не толькі спаборніцтвы, але і катанне на конях, выстаўка паляўнічых сабак, стральба з лука, атракцыёны, майстар-класы па прыгатаванні страў з дзічыны, дэманстрацыя працэсу вытворчасці мёду. Працавала фотавыстаўка і шматлікія фотазоны, выстаўка паляўнічых трафеяў. Для дзяцей працавалі атракцыёны. Мерапрыемствы былі жывыя і відовішчныя.

Вольга ПРАЛЮК, фота аўтара.

Арганізатарамі мерапрыемства выступілі РДГА «Беларускае таварыства паляўнічых і рыбаловаў і Наваполацкае ТАА «Інтэрсэрвіс» (паляўнічая гаспадарка «Чырвоны бор»).

Спытайце пра радзіннае

Як святкавалі Ушэсце?

Некалі маці расказвала, што на саракавы дзень пасля Вялікадня выконвалі нейкія перасцярогі ад маланкі. Што гэта за звычай? Можа, былі нейкія яшчэ абавязковыя абрадавыя дзеянні ў гэты дзень? — пытаецца чытачка Святлана Пракаповіч з Буда-Кашалёва.

У беларускім народным календары чацвер на шостым тыдні ці на саракавы дзень пасля Вялікадня (сёлета гэта акурат заўтрашні дзень) носіць назву Ушэсце, Ушэснік, Шоснік, Узнясенне. З аднаго боку, гэта свята прысвячалася ўзыходу Ісуса на неба, з другога, разумелася літаральна як «рост», «пад'ём», «узыходжанне». З гэтай нагоды ў асяроддзі славян узнікала традыцыя выпякаць у гэты дзень «лесвічку» на дзевяць або дванаццаць прыступак, каб Хрысту лягчэй было на неба ўзыходзіць.

Згодна з народнымі павер'ямі, ад Вялікадня да Ушэсця па зямлі вандруюць Хрыстос і апосталы ў жабрацкім адзенні. Яны выпрабоўваюць чалавечую міласэрнасць, адорваюць добрых людзей і караюць злых. У гэты час трэба даваць як мага больш міласціны, а гаспадыні абавязкова пяклі бліны з тонкага цеста: «Хрысту напекчы анучы».

З гэтым былі звязаны і клопаты пра чысціню зямлі: «Увідзіш трэсачку — падымі, увідзіш бумажку — падымі з дарогі: да Вазнясення Хрыстос па зямлі ходзіць». Лічылася, што той, хто на гэтым тыдні будзе наводзіць парадак вакол хаты, на падворку, вуліцы, будзе «ўзнагароджаны» добрымі адносінамі з дзецьмі, а для жанчын такія дзеянні будуць спрыяць лёгкім родам: «асобенна на Ушэсце нада скідаць з свайго пуці камнікі, штобы роды былі харошымі, і тады, гавораць, харашо, хто да Ушэсця дарожкі прыбірая, тот з глаз парушынкі вынімая... А вабшчэ, да Ушэсця нада ўсягда прыбіраць, штоб дзеці дарогу дамоў зналі» (чытаем у запісах з першакрыніц).

З нядзелі да чацвярга на шостым тыдні пасля Вялікадня жанчынам забаранялася хадзіць з непакрытай галавой, інакш галава будзе балець.

Адной з найбольш цікавых і непаўторных з'яў беларускай культуры можна назваць абрад, які ў народным асяроддзі атрымаў назву «Страла», «Ваджэнне стралы», «Пахаванне стралы», «Сула». Рэгіён бытавання гэтага абраду лакалізаваны ў межах Гомельскай, Бранскай і Чарнігаўскай абласцей, але своеасаблівым эпіцэнтрам найбольш пашыранага існавання абраду з'яўляецца Веткаўскі раён.

Ужо сама назва свята сведчыць пра тое, што асноўнай ідэяй яно было звернута да ўшанавання, уміласціўлення і ўтаймавання адной з наймагутнейшых і непрадказальных сіл прыроды — маланкі, якая пускала на зямлю вогненныя перуновы стрэлы. Яны прыносілі чалавеку шмат бяды: маглі спаліць хату, хлеў, свіран, гумно, палажыць жыта. Год ад году чалавек шукаў розныя шляхі, каб перасцерагчы сябе і сваё жытло ад пракляцця нябёсаў.

Асноўнымі ўдзельнікамі абрадавых падзей былі жанчыны і дзяўчаты. Хлопцы і мужчыны маглі прымаць удзел толькі ў святочных забавах, гульнях, ігрышчах, але яны, як правіла, не дапускаліся да ўдзелу ў ваджэнні карагодаў.

Абрадавая дзея пачыналася адначасова на розных ускрайках вёскі — на пачатку кожнай вуліцы. Гурт жанчын рухаўся ад хаты да хаты, адпаведна колькасць удзельнікаў паступова павялічвалася. Прычым жанчыны ішлі не ў адвольным парадку, натоўпам, а ў адпаведнасці з патрабаваннямі абраду: рукі «перапляталі васьмёркай» (нешта накшталт заплеценай касы або звітай вяроўкі). Такім чынам яны ўтваралі суцэльны адналінейны танок, які нагадваў «стралу»: няйначай як малюнак нябёсаў, прасякнутых зігзагамі маланак, пераносіўся на зямлю, і людзі паўтаралі ўзоры космасу, імітуючы разрады прыроднай стыхіі. Вялікі гурт жанчын рухаўся па вёсцы, каля кожнай хаты прыпыняўся, каб закруціць у кола наступнага ўдзельніка, і хутка запаўняў усю шырыню вуліцы.

Паступова гурты ўдзельнікаў набліжаліся да скрыжавання вуліц (своеасаблівага абрадавага цэнтра вясковай прасторы), на якім пачыналі вадзіць кругавыя карагоды. Сімволіка гэтага абрадавага дзеяння даволі празрыстая і зразумелая: замыкаючы падворкі ў магічнае кола, гурты аднавяскоўцаў актам калектыўнай магіі імкнуліся адвесці прыродную стыхію, ставячы перад ёю непераадольную заслону.

Нарэшце, сабраўшыся разам усёй вёскай, людзі рушылі за яе межы, быццам выводзілі «перуновую стралу» за межы свайго ўладарання, каб «пахаваць» яе на ўскрайку жытнёвага поля. Семантыка гэтага дзеяння і месца яго выканання таксама зразумелыя: перуновую стралу «пахавалі», а вось яе спадарожніка — дождж — прывялі да таго месца, якому вельмі хутка спатрэбіцца нябесная вільгаць.

Можна толькі падзівіцца таму, як нашы далёкія продкі выпрацавалі цэлую сістэму або комплекс сродкаў сімвалічнай перасцярогі сябе, сваёй хаты, гаспадаркі і жытнёвых палеткаў ад Маланкі і Перуна. У аснове той бясконцай колькасці варыянтаў ляжаў адзіны прынцып — асацыятыўнага мыслення, які быў скіраваны на рэалізацыю надзвычай важнай ідэі.

А яшчэ лічылася, што на Ушэсце можна вымаліць любую просьбу, калі знайсці ўдаву, якая пасля смерці мужа дзесяць гадоў жыла адна, ці жанчыну 33-х гадоў і праз яе папрасіць тое, што вам вельмі патрэбна. Толькі трэба, каб знойдзеная вамі «прасіцелька» прыйшла ў вашу хату і каля абразоў шчыра памалілася і прамовіла вашу просьбу.

Гэта быў «знакавы» дзень для прадказання надвор'я на будучыню:

Ушэсце з дажджом, Ілья (2 жніўня) з навальніцай.

Як не будзе дажджу на Ушэсце, дык не будзе шэсць тыдняў.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

Дасылайце свае пытанні пра карані і прыстасаванасць да сучаснага жыцця каляндарных і сямейна-побытавых народных традыцый і абрадаў на паштовы або электронны адрас рэдакцыі з пазнакай «Пра радзіннае».